

ויקרא פרק כה

- (א) וַיְדַבֵּר יְקוֹקֵל אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:
 (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וּשְׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבַת לִיקוֹק:
 (ג) יָשָׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשָׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ:
 (ד) וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שְׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבַת לִיקוֹק שְׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וְכְרֶמְךָ לֹא תִזְמַר:
 (ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֹרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֵנְבֵי נִזְיֹרְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:
 (ו) וְהָיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ לָהּ וְלַעֲבָדָהּ וְלַשְׂכִּירָהּ וְלַתּוֹשְׁבֵי הַגְּרָיִם עִמָּךְ:
 (ז) וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחֲיָהּ אֲשֶׁר בְּאֶרְצְךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל: ֹ

אבן עזרא ויקרא פרק כה פסוק ב

(ב) ושבתה הארץ שבת לה' מצוה על ישראלי שלא יעזוב גר לזרוע שנת השבת, כאשר לא נעזבנו לעשות מלאכה בשבת, כי הוא ברשותנו. וטעם שבת לה' כיום השבת. וסוד ימי עולם רמוז במקום הזה:

פנים יפות שמות פרק כה

(יב) ששת ימים תעשה מעשיך וגו'. פירש"י אף בשנה השביעית לא תאמר הואיל וכל השנה קרויה שבת, ונראה דהא דלא כתיב ועשית כל מלאכתך כדכתיב בפ' יתרו [כ, ט] ועשית כל מלאכתך, משום דמיירי בשנה השביעית שגם בשנת הימים נאסרו חרישה וזריעה ושאר מלאכות שבשדה, ונוסף עליהם השבתות בתוך השנה לאסור השאר מלאכות, ואמר אחר זה למען ינוח שורך וחמורך מפני שבשביעית לא נאסר שביתת בהמתו וגר תושב, ונוסף עליהם השבתות שנאסר בהם מלאכות בהמה וגר תושב, ואמר אחר זה ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, לדעת ב"ש במס' שבת דף י"ח [ע"א] לרבות שביתת כלים וק"ל [או"ח סי' רנב ס"ה] הלכה כב"ה.
 ויש לפרש מפני שיש בקדושת שביעית מה שאין בשבת, דהיינו אמירה לנכרי לחרוש ולזרוע שדה של ישראל דאין בו איסור מ"ה בשבת דק"ל [גיטין ח ב] אמירה לנכרי שבות, אבל בקדושת שביעית הזהיר על שביתת הארץ, כדכתיב [ויקרא כה, א] ושבתה הארץ שבת לה' שאפילו ע"י נכרי אסור, והיינו דכתיב ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, שלא תאמר להיפך שבשבתות שבתוך השנה השביעית אין צריך להזהיר בקדושת שביעית, שהזהיר מקודם על שביתת הארץ מחרישה וזריעה אפילו ע"י עכו"ם, והיינו דאמר בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו בין איסור שבת בין איסור שביעית:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף טו-טו:

רב הונא זבין ההיא פרה לעובד כוכבים, אמר ליה רב חסדא: מ"ט עבד מר הכי? אמר ליה: אימור לשחיטה זבנה. ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא? דתנן, בש"א: לא ימכור אדם פרה החורשת בשביעית, וב"ה מתירין, מפני שיכול לשוחטה. אמר רבה: מי דמי? התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית, הכא אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת! אל אביי: וכל היכא דאדם מצווה אסור? והרי שדה, דאדם מצווה על שביתת שדה בשביעית, ותנן, בש"א: לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית, וב"ה מתירין, מפני שיכול להובירה! מתקיף לה רב אשי: וכל היכא דאין אדם מצווה שרי? והרי כלים, דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית, ותנן, אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית: המחרישה וכל כליה, העול והמזרה והדקר! אלא אמר רב אשי: כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואע"ג דמצווה, וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אע"ג דאינו מצווה.

רש"י מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית - הלכך ליכא למיגזר משום שאלה ושכירות ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אבל גבי עובד כוכבים לענין שבת אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ואיכא למיגזר משום כל הני.
 אדם מצווה על שביתת שדהו - שנת שבתו יהיה לארץ.

תוספות מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית - פירש הקונט' הלכך ליכא למיגזר משום שכירות ושאלה ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אבל גבי עובד כוכבים לענין שבת אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ואיכא למיגזר משום הני עד כאן לשון הקונטרס וקשיא דא"כ מאי קפריך והרי שדה הוא לא שייך בה שאלה ונסיוני תדע דהא לא אסרינן מכירת שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכא דאסרי' בהמה גסה לכך נראה לפרש התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור תלוי בגוף הבהמה אלא בגוף הקרקע ואפילו השאיל פרתו לעובד כוכבים לחרוש בה בשביעית אין שום איסור שביעית על הבהמה דאין כאן גנאי ויש להתיר למכור לישראל חשוד מטעם תלייה דאימר לשחיטה זבנה אבל גבי שבת שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ואיכא איסור לבעלים אם יחרוש בו העובד כוכבים לפיכך אין להתיר למכרה מטעם תלייה דשחיטה ופריך והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו וכשהוא ביד ישראל אחר יש בו איסור דאורייתא אם זרע בו הישראל ותלינן להיתרא.

תוספות ר"ד מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

(כו) אמר ליה אביי וכל היכא דמצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית כו' עד כל היכא דאיכא למילתא תלינן ואע"ג דמצווה והיכא דליכא למילתא לא תלינן ואע"ג דאינו מצווה קשיא לי טובא ומי דמי ציווי דשביתת שדהו בשביעית וציווי דשביתת בהמתו בשבת ציווי דשביתת שדהו בשביעית אינו אלא שלא יעשה הוא מלאכה בשדה אבל אם השכיר שדהו לחשוד על השביעית אינו עובר המשכיר ואין בו אלא משום ולפני עור לא תתן מכשול ולהשכיר שדהו לגוי בשביעית אין בו איסור תורה כלל דלא נצטוו ישראל על שביתת קרקע אלא שלא יעשו בהם מלאכה אבל שביתת בהמתו בשבת בין על ידו בין על ידי גוים אסור מן התורה דהכי קא מזהיר קרא למען ינוח שורך וחמורך כמוך חייב ליתן לו נייח שלא יעשה בהם מלאכה. אפילו על ידי גוים תדע דלא דמיא שביתת דשבת לשביתת דשביתת דהא שביתת כלי' בשבת שריא כדמוכח ביציאת השבת וה"נ אמרי' דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ולא דמי להדדי דשביתת כלים דשבת דשריא הכי שריא להשכיר לגוים אבל לא שיעשה הוא בהם מלאכה אבל בשביעית שריא לגמרי שיעשה הוא בהם מלאכה בשביעית הה"נ שביתת קרקע דאסורה בשביעית אינה דומה לשביתת בהמה בשבת ששביתת בהמה הוא מצווה אפי' ע"י אחרים ושביתת קרקע אינה אלא על ידו תדע דהכי הוא דהא שביתת שדה בשבת חמורה משביעית ואם השכיר שדהו לגוי ועשה בה מלאכה בשבת אינה עובר דדוקא בבעלי חיים אזהר רחמנא שינוחו בשבת ולא יעשו מלאכה אפילו על ידי גוים אבל כלים וקרקעות לא וכיון שנתברר שבביתת שדה בשביעית אינה אלא לעצמו אבל ע"י גוים שרי וע"י ישראל אינו אלא משום דלפני עור וגומר מש"ה כי איכא למיתלי תלינן אבל שביתת בהמתו בשבת דאפילו על ידי גוים עובר על דברי תורה יש לומר דאע"ג דאיכא למילתא לא תלינן והיכי מצי ר"ה למילף שריותא דשבת משריותא דשביתת קרקע הזהרנו בשביעית כדפירש המורה דנפקא לן משבת שבתון יהי' לארץ ואסור להשכיר שדהו לגוי בשביעית אבל בשבת לא הזהרנו על שביתת קרקע ונראה לי דמאי דאמרי' לקמן איבעי להו שור של פטם מהו דההיא בעיא לא אתיא כרב הונא דהשתא ר"ה שרי פרה דמסתמא קיימא להכי ולהכי שור של פטם דסתמי' קאי לשחיטה לא כ"ש דשרי וכן מה דבעינן לקמן בהמה ע"מ לשחוט ושחט מהו כו' ההיא בעי' פליגא על רב הונא דהא רב הונא אפילו בסתמא שרי וכ"ש ע"מ לשחוט וטעמא דהנהו דפליגי עלי' דרב הונא דלא ילפא שריותא דשבת משריותא דשביתת יש לומר דרב הונא דיליף סבר לפני עור לא תתן מכשול איסור תורה היא. כי היכי דהתם תלינן ה"נ בשביתת בהמתו בשבת תלינן ומיהו ברייתא דתניא לקמן בהמה על מנת לשחוט ושחט דברי ר' יהודה ר"מ אומר אינו מוכר לו אלא שחוטתה הוא ודאי פליגי על רב הונא ויש לומר דלא שמיעא לי' דאי הוה שמיע לי' הוה הדר בי'. סברות אחרות ראיתי שמעמידים שתי הבעיות הללו אפילו אליבא דרב הונא ומפני שלא נראו לי לא כתבתים והנכון בעיני דפליגי כדפרישית: [מהדו"ק]

עבודה זרה**תוספות ר' אלחנן****מסכת**

34

למכור לו שום דבר שאסור למכור לנו, כדי שלא יעשה עבירה ע"י שנמכור לו. גיל:
דף ט"ז ע"א דפרסאי דסגנו עילוון, וע"ז אנו סומכין עכשיו כמו כן למכור להם כלי זיין;
אלמא לא מקבלת זכר. אין להקשות דמשמע באלו טריפות (דף נ"ז) דמצי סבר ר"י טריפה יולדת דפריך התם ודילמא קסבר ר"י טריפה יולדת ומשבחת, והכא קאמר לבשתלד דודאי איכא למיטר יולדת היא, אלא שזאת שחוא שבירה אינה מקבלת זכר, והכי מוכח לישנא דלא קאמר דלא יולדת. ס"ד;
איבעיא להו שור של פטם מהו. זה קשה לפי רבי יעקב ופירשי שפירשו במשנה

אבל לענין חשש המלאכה דשבת שתלוי האיסור בנזף הבהמה שמתהרים בעלים עלי' שלא תעשה מלאכה. אין נכון כ"כ להתיר ע"י תלוי' דלשחיטה זכנה, והשתא פריך שפיר והרי שדה וכו' דאע"ג דאם יהי' ברשות ישראל זה כשאתר חורש בה בשביעית, הוה עליו איסורא דאורייתא, ולא החמירו חכמים משום ננאי זה שלא להתיר למכור ע"י תלויה. ס"ד;

לא ימכור לו שדה ניר בשביעית. דוקא לישראל חשוד אסור ומשום לפני עור ובית הילל שרי אבל למכור לנו הוי שרי לכ"ע, דמשום שכירות לא הוה גזרינן דלא שכיח כ"כ כמו בבהמה:

חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

אמר ליה אביי וכל היכא דאדם מצווה מי אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית ותנן בית שמאי אומרים לא ימכור לו, כלומר לישראל חשוד, שדה נירה בשביעית, וב"ה מתירין מפני שיכול להובירה. פירוש והא הכא דאיתא תרתי איסורא דלפני עור ואיסורא דשדהו שהוא מצווה על שביתתה, ואפילו הכי תלו ב"ה לקולא.

רש"י מסכת סנהדרין דף לה עמוד ב

חובת הגוף היא - חובה המוטלת על האדם ואינה מוטלת על הקרקע, כגון מצות שביעית, ולא על פירות קרקע, כגון ערלה וכלאים ותרומות ומעשרות, ותנן בפרק קמא דקידושין (לו, ב): כל מצוה התלויה בארץ, כלומר על הקרקע ופירותיו, אינה נוהגת אלא בארץ, וכל שאינה תלויה בקרקע - בין בארץ בין בחוץ לארץ ויליף מעבודה זרה.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כו עמוד א

רבי חייא בר זרנוקי ורבי שמעון בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר שנה בעסאי. פגע בהו ריש לקיש, איטפיל בהדייהו, אמר: איזיל איחזי היכי עבדי עובדא. חזייה לההוא גברא דקא כריב. אמר להן: כהן וחורש? אמרו לו: יכול לומר: אגיסטון אני בתוכו.

רש"י מסכת סנהדרין דף כו עמוד א

אגיסטון - שכיר, וקרקע של נכרי הוא, אי נמי: משום ארנונא שכרו בעל הבית לחרוש.

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף צ עמוד א

איבעיא להו: מהו שיאמר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה, מי אמרינן: כי אמרינן אמירה לנכרי שבות - הני מילי לענין שבת, דאיסור סקילה, אבל חסימה דאיסור לאו - לא. או דלמא לא שנא?

תוספות מסכת בבא מציעא דף צ עמוד א

אבל הכא דאיסור לאו שרי - אף על גב דבמס' מו"ק (דף יב.) אמרינן דבשביעית וחולו של מועד אסור אמירה לנכרי התם משום דשבת ויו"ט חדא מילתא היא וגזרו אטו שבת.

חכמת שלמה מסכת בבא מציעא דף צ עמוד א

בד"ה אבל הכא כו' אמרינן דבשביעית כו' נ"ב ג"כ כך מצאתי בפסקי תוס' במסכת זאת וכן בס"א ועל כל זאת אני אומר שטעות נפלה בספרים כי בכל מסכת מועד קטן לא נזכר אמירה לנכרי בשביעית דאסור או דשרי כי בודאי אסור אמירה לנכרי בשביעית אפילו אם תאמר שמותר בשבת לפי שהשביעית תלה הש"י קדושה בארץ דכתיב **שבת שבתו יהיה לארץ והבן**. וכך הוא הלשון בפרק מי שהפך מקבלין קבולת במועד כו' כל שמותר לעשות אומר לנכרי ועושה וכל שאינו מותר לעשות אין אומר לנכרי ועושה עד כאן וכן בפ"י תוס' לשם בכל המסכת לא נמצא רק מועד ולכן אני אומר שטעה הסופר בין שבת לשביעית כי לשם ג"כ אשבת קאי כל שעושה כו' ודו"ק:

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל הקדמה

הלכות שמיטה ויובל. יש בכללן שתיים ועשרים מצות, תשע מצות עשה, ושלוש עשרה מצות לא תעשה. וזהו פרטן: (א) **שתשבות הארץ בשביעית ממלאכתה**. (ב) **שלא יעבוד עבודת הארץ בשנה זו**. (ג) **שלא יעבוד עבודת האילן בשנה זו**. (ד) **שלא יקצור הספיח כדרך הקוצרים**. (ה) **שלא יבצור הנזירים כדרך הבוצרים**. (ו) שישמט מה שתוציא הארץ. (ז) שישמט כל הלואות. (ח) שלא יגוש ולא יתבע הלואה. (ט) שלא ימנע מלהלוות קודם שמיטה כדי שלא יאבד ממנו. (י) לספור השנים שבע שבע. (יא) לקדש שנת החמישים. (יב) לתקוע בשופר בי' בתשרי כדי לצאת עבדים חפשי. (יג) שלא תעבד אדמה בשנה זו. (יד) שלא יקצור ספיחיה כנגד הקוצר. (טו) שלא יבצור נזיריה כנגד הבוצרים. (טז) ליתן גאולה לארץ בשנה זו וזהו דין שדה אחוזה ושדה מקנה. (יז) שלא תמכר הארץ לצמיתות. (יח) דין בתי ערי חומה. (יט) שלא ינחל כל שבט לוי בארץ ישראל אלא נותנין להם ערים מתנה לשבת בהם. (ב) שלא יקח שבט לוי בבזה. (כא) ליתן ללוים ערים לשבת ומגרשיהן. (כב) שלא ימכר מגרש עריהם אלא גואלים לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א

הלכה א

מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר ושבתה הארץ שבת ליי' ונאמר בחריש ובקציר תשבות, וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור.

דרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק א

הלכה א

(א) מ"ע לשבות מעבודת הארץ כו' וכל העושה מלאכה כו'. (א) מבואר מדברי רבנו שאין העשה דשביטה על הבעלים אלא על הארץ והעובד עובר בעשה ולא הבעלים ולפ"ז מה"ת יכול לזרוע ע"י גוי ואין בזה אלא איסור דרבנן אבל דעת (ב) תוס' רבנו אלחנן שגם ע"י גוי יש איסור דאורייתא שהבעלים מצווין על שביטת שדהו (ג) וצ"ע אם זורע סמוך לשביעית שתקלוט בשביעית אם עובר מה"ת משום שביטת שדהו ומדרבנן אפשר דאסור אף בזה"ז שאין נוהג תוס' שביעית, ועמש"כ בפ"ג סקפ"ה:

שו"ת מבי"ט חלק ב סימן סד

שאלה תהלתו מלאה הארץ מעלת הרב נר"ו בהיות כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק תפרתי עלי גלדי ועוללתי בעפר קרני על שבעוונותי הקדיח תבשילי ונאלמתי דומיה כאבל אם קודר שחתי ומי שצריך מנחמים אינו יכול לנחם ונחמתי על עפר ואפר לכתוב דברי תנחומין על פטירת הרבנית אשר הלכה לעולמה ועתה באתי בקצרה להתפלל לאל המנחם ציון תלך למנוחות עם נשים שאננות בוטחות המנחם ציון ובונה ברחמי בני ירושלים ישקהו כוס של תנחומין ויבנה לו בישראל בית נאמן גדול יהיה כבוד הבית האחרון ועתה אדוני סבת קדושת הארץ הכשירני להסיר שקי מעלי וללבוש בגדי ישע לבא אל המלך להתחנן לו על דבר אמת וענוה צדק לבשתי להורות לי אי זה הדרך ישכון אור בענין שמיטת קרקעות כי ידעתי נאמנ' כי ידו בכל ועל הכל במצות התלויות בארץ ארץ הצבי אשר גדלתה על מים רבים ורוממתהו על כל המעשים ונטעתהו כארז בלבנון. אחת שאלתי מאת אדוני אותה אבקש לא תאחר תשובתי כי היא מצות עשה שהזמן גרמא ואודיע לרב אשר חפשתי ומצאתי ובדקתי עד מקום שידי מגעת והרב בדעתו הנכונה יברר אוכל מתוך פסולת כי לא היה לי כפתור ופרח ובו בטח לבי יעמידני על נכון. **שאלה ילמדנו רבינו ישראל ששכר שדה מגוי לזמן עשר שנים במעות בעין בכל שנה ושנה והתנה עם הגוי שלא יסלקנו לזמן עשר שנים והישראל הוריד בשדה ההיא אריסין גוים אשר היו אריסי בתי אבות בשדה ההיא מקדמת והגיע שנת השמיטה אם יניח הישרא' האריסין גוים לעבוד את האדמה בכל שנה כמנהג ויקח חלקו הואיל והוא אינו אומר עתה לאריס לרדת והוא מעצמו יורד לתוך השדה או דלמא הואיל והקרקע הוא של זה הישראל כי שכירות ליומי ממכר הוא וחייב שהארץ תשבות מעבודה אם לא יניח האריס הגוי לעבוד את האדמה ולהיות המוביל נחוץ לא היה לי זמן לכתוב את אשר מצא' ידי בדיון זה אבל הכלל העולה מאשר חפשתי ומצאתי כי אין ללמוד שביעית מענין שבת אבל מצאתי בתוספתא דשביעית פ"ב ז"ל המקבל שדה מן הגוי פוסק עמו על מנת שהגוי זורע' ונראה לי שאין משם ראייה לנדון דידן שהמקבל אין לו חלק בקרקע רק במה שתוציא חציו או שלישי או מה שיתנו ביניהם ושוכר הוא שהשוכר הקרקע במעות בין תעשה הארץ פירות בין לא תעשה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות מעשר ראשון פ"ו והנדון דידן הוא שוכר במעות ושכירות ליומי ממכר הוא ובכן אוחילה לאל אחלה פניו יחתום לחיים טובים הוא זרע זרעו ויאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל כיש את נפש חכמ' גם חסיד' בשמים וכנפש נרצע לעבוד עבודת איש חי ומתפלל בשלומו לאל חי הצעיר אלעזר בן יוחאי. ואם ת"ל שיניח הגוי האריס לעבוד את האדמה כמנהגו להיות שמיטת קרקעות הוא מדרבנן ואפשר שהגוי יכריח' בדיניהם לרדת לאריסותו אם יכול הישראל השוכר להחזיקו ולת' לאריס תבוא' וזרעים לזרוע כי לא הותר כי אם להחזיקו בדברים וגם הוא מנהג לתת לאריס תבואה וזרעים כדי שיזרע וש"ש.**

תשובה כאח לי החכם הה"ר אלעזר נר"ו חפשתי ולא מצאתי תשובת היתר לשאלתך כי אם לדעת הפוסקים ז"ל אשר פסקו כר' דשביעי' בזמן הזה דרבנן ועלה דמתניתין ר"פ זה בור' משרבו האנסים חזרו לקרותן וכו' ואמרינן בגמרא משרבו האנסים ומאי נינהו ארנונ' כדמכריז ר' ינאי פוקו וזרעו בשביעית משום ארנונ' פירש רש"י ז"ל ארנונ' מס שגוב' המלך מן התבוא' כך וכך כורין מן השד' בשבח פוקו זרעו בשביעי' דשביעי' בזמן הזה דרבנן דבטלה קדושת הארץ ואמרינן נמי יכול לומר אגיסטון אני בתוכו פירש רש"י שכירו' קרקע של גוי הוא אי נמי משום ארנונא שכרו וכתבו התוספות ומאי נינהו ארנונא וא"ת משום ארנונא היתירו לחרוש ולזרוע דהויא איסורא דאורייתא וי"ל דמירי' בשביעי' בזמן הזה דרבנן וגבי אגיסטו' פי' רש"י לשון ראשו' שכי' אני בתוכי ולא נהי' דאמרי' בגיטין אין עודרין עם הגוי בשביעית על כן נראה כפי' שני שפי' משום ארנונא ובסוף פ' הניזקין כתבו התוספות גבי אין עודרין עם הגוי בשביעית והא דקאמר בפ' זה בורר גבי כהן וחריש יכול לומר לו אגיסטון אני בתוכה ולא כמו שפירש הקונט' שכיר לגוי דהא משמע הכא דאסור ולא מסתב' לחלק בין חנם לבשכ' אלא מפרש ר"ת אגיסטון בקרקע שמקבלי' מן המלך לפרוע כך וכך לתבואה כך בשנה כדאמ' התם לעיל מינה ר' ינאי מכריז פוקו וזרעו ארנונ' בשביעי' סכנת נפשו' איכא כו' א"נ קסב' יש קנין לגוי בא"י להפקיע משביעי' א"נ דשביעית בזמן הזה דרבנן ואע"ג דמדרבנן אסור לגוי אחר גבי מלך היתירו ע"כ ובספר התרומ' כתוב ז"ל ומטעה זה נוכל לומר דבשביעית מותר לחרוש ולזרוע בקרקע הגוי אפילו מדרבנן והא דתנן בפרק הניזקין אין עודרין עם הגוי בשביעית יסבור קדשה לעתיד לבוא וכו' יתיישב בכך פירש רש"י ז"ל פרק זה בורר כהן וחריש כול' אגיסטון אני בתוכו ופירש שכיר עכו"ם אני והא דמכריז רבי אמי פוקו וזרעו משום ארנונ' כדי לשלם למלך וכולו היינו אפילו בקרקע ישראל כיון דליכא איסורא אלא מדרבנן הילכך משום ארנונ' שרי לגמרי ולא נצטרך לומר משום סכנת ארנונא וכולי אבל בקרקע דעכו"ם בלאו הכי מותר לחרוש ולזרוע עכ"ל ואע"ג שהלשון קצת מגומגם בספר הנז' הרי בספר כפתור ופרח הביא פ' מ"ז ז"ל והב"ת כתב דבשביעית מותר לחרוש ולזרוע בקרקע העכו"ם ואפילו מדרבנן ולא הסכי' בזה טהור קדש מדברי אלעזר כולי ע"כ...

ויצא לנו מכל זה כי ישראל שיש לו שדה שחכר אותו מן הגוי או אפילו הוא שלו ממש ויש למלך או לעבדו חק על כל מה שיצא מן הזריעה חלק ידוע ואפילו לא יזרע אותו יכריחונו לתת לו החלק שהיה מוציא הקרקע אם היה זורע אותו שהוא מותר לחרוש בו דהוי כמו ארנוני לפירש רש"י ז"ל וכל הני רבנותא דסברי דשביעית בזמן הזה מדרבנן יכולים לפרש פירוש זה ואינו צריך שיהיה אונס גדול וכן יכול לחרוש בבקרים שלו כמו שהוא זורע בקרקע שלו וכ"ש אם השדה שאינו שלו אלא שחכר אותו מן הגוי דהיינו כמו שכירות שאם יכריחונו לפרוע חק המלך אם לא יזרענו שמוותר לו לזרוע ולחרוש בבקרי' וישראל שמשכיר לגוי שדה שלו או שכר מגוי שדה והשכירו לגוי קודם שנת שביעית לכמה שנים מותר דהוי כשוכר לגוי לכמה ימים לעשות מלאכה דיכול לעשות אפילו בשבת אבל להשכיר שדה לגוי בשביעית אסור אבל שורו מותר להשכיר בשביעית דאינו מצווה על שביתת בהמתו בשביעית כדאיתא פ"ק דע"ז וכתב רבינו ישעיה מטראני בפסקיו שם ז"ל אעפ"י שאדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית ויכול להשכיר לגוי לחרוש בו בשביעית אבל לא ישכירנה לישראל החשוד לחרוש בה בשביעית מפני

שנובר על לפני עור וכולי ולא ישכור שדהו בשביעית אפילו לגוי שאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית שנא' שבת שבתון יהיה לארץ עכ"ל ונראה מכאן דדוקא בשנת שביעית עצמו או מקודם לצורך שביעית הוא דאסור להשכיר לגוי אבל בהבלעה כמה שנים שרי אפילו עובדה בשנת השמיטה דאיפשר שלא יעבוד בה שנת שביעית אפילו שדה ששכר ישראל מגוי נראה דלא שרי להשכירה לגוי אחר בשנת שביעית עצמה או לצורך שנת שביעית נראה דה"ה בזרעים שיכול למכור או להשאיל לגוי שיזרע בשביעית כמו בשור דאיני מצווה אלא על שביתת קרקע לחוד וכשמשכיר לגוי בהמתו בשנת שביעית יזהר בדין שבת. ולענין השקאת ירקות ועשבים כמו חבצלת השרון ודומיהם הא תנן ריש מ"ק משקין את בית השלחין במועד ובשביעית וכיון דתני להו בהדי הדדי משמע דכל מה שמותר להשקות במועד מותר להשקות בשביעית וכל הני מותר להשקות בח"ה דאיכא בהו פסידא וכן בשביעית ולא שני לן בין פסידא רבה לפסידא זוטא דכל מה שיפסד אם לא ישקנו הו' פסידא דהא לא חלקו בין פסידת ירקות דהו' דבר מועט לפסידת אילנות דהו' הפסד מרובה דכיון דיפסד הכל אם לא ישקנו לא מפלגינן ביניהו והתר זה לכ"ע אפילו למאן דסבר דשביעית בזמן הזה דאורייתא והוא היתר שכירות בהמה לגוי לחרוש בשביעית ונתינת זרעים לזרוע בשביעית והשקאת הירקות ועשב ועצי הבשמים הנפסדים אם לא ישקום אבל היתר זריעת ישראל שדהו או שדה המושכר לו מפני ששואלים ממנו חלק מה שהיה יוציא אפילו לא היה זורעה אינו אלא להני רבוותא דסבר דשביעית בזמן הזה דרבנן דלמאן דסבר דאורייתא אינו מותר אלא כשאונסים אותו לצורך חיל המלך דהו' אונס גמור וכדאי הם הסוברים דשביעית דרבנן לסמוך עליהם כ"ש בשעת הדחק ומענין פירות שביעית שגדלו בשדה הגוי בא"י כתבתי בשמטות שעברו משנת הר"צב שהיתה שנת שמטה עד עתה כמה פעמים שהם חייבים בביעור כמו שהוא כתוב אצלי בארוכ' נאם המבי"ט חשון השכ"ז שנת שמטה.

שו"ת מהרי"ט חלק ב - יורה דעה סימן נב

...ולענין שכירות דבהמות לעכו"ם כי יחרוש בבקרי' בשביעית לא תבעי לן דשרי שאין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית כדרך שהוא מצוה בשבת ועכו"ם נמי אינו מצווה על שביתת הארץ בשביעית שיהא אסור משום מחזיק ידי ע"ע כמו שאסו' למכור לישראל החשוד דעכו"ם לאו בר חיובא ושרי כי תבעי לך אם מותר להשכיר לעכו"ם שדהו בלא טעמא דארנונא ונראה דבהבלעה שרי ואף על פי שבשנת שביעית עצמה לא שייך הבלעה כדכת' החכם השלם נר"ו מ"מ כשהשכיר לו לשבע שנים בשבע מאות זוז שרי ולא דמי למשכ' תנור וריחים שלוקח ריוח יום יום דהכא כיון שהשכיר לו לשני' מרובות אם יוביר ולא יעביד בחד שתא מינייהו משלם במטבא דאורחא דמילתא הוא שאינה זורעה שנה אחר שנה שמא תכחיש אלא כאותה ששנינו הופך שער שתי שורות לכאן וזורע את הבור נמצא שכשהוא נוטל שכר שדהו לאו שכר שביעית הוא נוטל אלא שכר שנים והא דאמרינן בפר' המקבל המקבל שדהו מחבירו לשבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין התם בישראל קתני דמידע ידע שאין דרך ישראל לעבוד בשנת השמיט' והוה ליה לשש שנים אבל גבי העכו"ם השביעית מן המנין ודרך הבלעה שרי וכן מצאתי לרב אבא מארי זכר צדיק לברכה בתשובה שהתיר להשכיר שדהו לעכו"ם בהבלעה על ידי שנים אחרות...

ספר החינוך מצוה קיב

מצות שביתת הארץ בשנת השמיטה לבטל עבודת הארץ בשנה השביעית, שנאמר [שמות ל"ד, כ"א] בחריש ובקציר תשבות, ובא הפירוש שעל שנה השביעית נאמר, שנצטוינו שלא לעסוק בה כלל בעבודת הארץ. ונכפלה המצוה בזה באמרו במקום אחר [ויקרא כ"ה, ה'] שנת שבתון יהיה לארץ, וכן ושבתה הארץ שבת לה' [שם, שם, ב']. וכבר כתבתי כל ענינה משלם למעלה בסדר אם כסף תלוה במצות והשביעית תשמטנה ונטשתה [שמות כ"ג, י"א], שבאה לצוות על הפקר פירות שנה זו לכל, ואף על פי שכאן היה מקומו.

מנחת חינוך מצוה קיב

דין שמיטת הארץ

(א) לבטל מעבודת כו'. כבר כתב הרב המחבר דיני עבודה בפ' משפטים ודעתי לבאר בעזה"י הדינים בפ' בהר שם נאמר כללותיה ופרטותיה ומ"מ אעורר קצת. והנה הדינים הם בר"מ ה' שמטה ויובל ועבודה בשביעית יש בה עול"ת ויש עבודות שאינם בל"ת רק בעשה כגון חרישה בשביעית דהוא רק עשה ע' במ"ק ג' דזריעה וקצירה הוא בלאו ועשה וחרשה רק עשה עפ"א מהשמו"י בר"מ ושעה"מ. ודע דשביעית בענין א' חמור משויו"ט דבשויו"ט איכא איסור על העושה מלאכה בעצמו אבל ע"י עכו"ם הוא רק שבות אך יש עשה בשבת דבהמתו צריכה לשבות ואם משאיל או משכיר בהמתו לעכו"ם עובר משום ש"ב בעשה דגזה"כ דבהמתו אסורה במלאכה וכן לב"ש שביתת כלים דאם הכלי עושה מלאכה עוברים הבעלים בעשה אך שאר מלאכות כגון חרישה וזריעה עובר אם עושה בעצמו אבל ע"י עכו"ם א"ע כלל ובשמיטה אם עושה עבודת הארץ כגון שחורש שדהו או זורע או קוצר ע"י עכו"ם נהי דהל"ת של עבודת הארץ אינו כי הכל כתוב לנוכח שדר לא תזרע אך בעשה עובר בכל עבודת קרקע אפילו ע"י אחרים דכתיב שבת שבתון יהי' לארץ ושבתה הארץ מבואר גזירת הכתוב דהארץ תשבות וכמו שמצוים על שביתת כלים ושביתת בהמה בשבת כן מוזהרים על שביתת הארץ בשמיטה והמשכיר לעכו"ם או לישראל השדה עובר המשכיר משום שביתת שדהו הכלל כמו שביתת בהמה בשבת כ"ה שביתת קרקע בשמיטה ואם כי הדברים בעצמם נכונים ש"ס מפורש הוא בעכו"ם דט"ו גבי שביתת בהמה בשבת ואמרינן אין אדם מוזהר על שביתת בהמתו בשביעית אמר ליה אביי והרי שדה דאדם מוזהר על שביתת שדהו בשביעית ותנן כו' מפורש ד"ז ואין חולק. וע' רש"י כ' דשבת שבתון יהי'

לארץ אם כן כל הדינים דשביתת בהמתו נוהג גבי שביתת שדהו בשמיטה ואם אחד עושה מלאכה בשדהו עובר וכן המשכיר לעכו"ם וכדומה. וקצת צריך עיון של"מ בר"מ דין זה מפורש אך ודאי הלכה היא באין חולק.

והנה הרב המחבר כ' לעיל פ' משפטים דיני מצוה זו וכו' שהוא קשר עם העשה דשם ואח"כ כתב דנוהג בזכרים ובנקבות אם כן העשה זו ג"כ נוהג בזכרים ובנקבות ובעבודות שעוברים בלא תעשה גם כן כגון זריעה דעת הרב המחבר במ' רצ"ו דכ"ה דיש לאו גם כן מוזהרים הנשים אף על העשה אף דמצות עשה שהזמן גרמה ע"ש לענין י"ט ודעת תוספות קדושין אינו כן ומובא כ"פ בח"ז על כל פנים ניחא לדעת הרב המחבר דנשים גם כן מוזהרים אך בחרישה דאינו רק עשה וה"ל מצות עשה שהזמן גרמא א"כ יהיו נשים פטורים ממצוה זו ומד' הרהמ"ח נראה דאין חילוק וגם בר"מ אין מבואר שום חילוק לענין שביעית בין זכרים לנקבות. אך כבר כתבתי במצות שבת לענין שביתת בהמה על פי ד' ריטב"א קדושין על ק' תוס' שהקשו ל"ל במילה אותו ולא אותה דאין הנשים מצווין על מילת בניהם תפ"ל דה"ל מצות עשה שהזמן גרמא דנוהג רק ביום ותי' הריטב"א דכלל זה דמצות עשה שהז"ג נשים פטורות אינו רק במצוה דבגופו תפילין וציצית וכדומה אבל מצות מילה אינו בגופו אינו בכלל זה וגם נשים חייבות ע"כ צריך מיעוט אותו ולא אותה אם כן גבי ש"ב דגם כן אין המצוה בגופו רק מצווה על בהמתו ע"כ נשים חייבות ולא ה"ל בכלל מעשהה"ג ע"ש ה"נ לפמ"ש דעשה בעבודת הארץ הוא כמו ש"ב דמצווים אנחנו על שביתת הארץ א"כ אין המצוה בגופו ונשים ג"כ מצווים על העשה כמו אנשים דאינו בכלל מעשהה"ג כנ"ל ברור. ומצוה זו להרהמ"ח לעיל אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ובב"ש רק מדרבנן ואי"ה הכל יבואר בפ' בהר. ונוהגת בכל אישי ישראל חוץ מחש"ו. ולדעת תוס' דלא ס"ל כריטב"א הנ"ל גם נשים פטורים. ואסור בעבודת קרקע ל' יום קודם שביעית ודוקא בזמן המקדש והוא הל"מ ובזמן שאין מקדש מותר בחרישה עד ר"ה ואין נוטעין אילנות אפילו בזמן שאין ביהמ"ק קיים רק קודם מ"ד יום עד ר"ה ובעבר ונטע מה דינו ער"מ פ"ג. וגם מ"ש הר"מ דעשה מן בחריש ובקציר דהלא ר"ע דריש בע"א יבואר אי"ה בפ' בהר בעזרת הגומר עלי:

מנחת חינוך מצוה שכו

...ויש לחקור אי נימא דאין איסור זריעה בתוס' שביעית אפשר מותר לזרוע מן התורה עד ר"ה אף שתשרש בשביעית מ"מ ה"ל כמו שבת וי"ט דמותר לעשות מלאכה עד חשיכה אף שהמלאכה נעשית בשבת פותקין מים כו' כמ"ש לעיל פרשת אמור. או אפשר כיון דכבר כ' דמצווים אנחנו על שביתת קרקעות בשמיטה וכה"ג בשבת אסור לב"ש משום ש"כ כמבואר בשבת דף י"ח ה"נ אסור השרשה בשמיט' מחמת שביתת קרקע. או אפשר דש"ק דאסרה תורה היינו הא דמפורש בקרא כגון זריעה וזמירה עוברים ג"כ על ש"ק אבל בשאר דברים אינו בכלל ש"ק דזריעה משמע זריעה דוקא ולא השרשה א"כ לא קאי כלל העשה דש"ק רק על זריעה וזמירה ולא השרש' ויש לפלפל הרבה בסוגיא דר"ה ואכ"מ. ונוהגת מצוה זו בכל אישי ישראל ובאיזה מקום נוהג יתבאר אי"ה במצוה שכ"ח שם כתבו הרהמ"ח ודינו לכ"ד כלאו שיש בו מלקות חוץ מה שעובר בעשה כנ"ל:

מנחת חינוך מצוה רצח

...אך מנא אמינא לך דקליטה גם כן נחשב זריעה ממשנה מפורשת במס' שביעית שהנוטע והמברך כו' פחות מל' יום קודם ר"ה בערב שביעית ואם נטע יעקור והיינו משום דנקלט בשביעית (לשיטת ר"ת שם בר"ה ד"ו ולשיטת רש"י אף אם נקלט בתוס' שביעית ואכ"מ) חזינן אף דנטע קודם שביעית דהיינו זריעה מ"מ כיון דנקלט בתוס' שביעית או בשביעית עצמה יעקור מחמת האיסור זריעה בשביעית עיין בגיטין א"כ מבואר בהדיא דאף הקליטה הוי זריעה ע"כ יעקור כמו הזרוע והנוטע בשביעית עצמה ואם כן אם זרע בשביעית עצמה אפילו בסוף שביעית ונקלט (בשביעית) [בשמינית] מ"מ לוקין על הזריעה כמ"ש לעיל דעל הזריעה חייב בלא נקלט ג"כ (אף דלענין קדושת פירות שביעית יש להם דינים אחרים מ"מ לענין הלאו בודאי עבר כמ"ש) ואם זרע באמצע שביעית ונקלט ג"כ בשביעית והתרו בו קודם הקליטה אפשר דחייב שנים כמ"ש לעיל דחזינן לענין קודם שביעית דהקליטה הוי ג"כ זריעה ע"כ יעקור בנקלטה בשביעית. והנה להבין החילוק מה בין שוי"ט שמותר לעשות מלאכה מבע"י אף שהמלאכה נעשית בשבת ובשביעית אסור כמו שמבואר כאן הוא הדבר אשר ביארתי למעלה בח"ז פ' משפטים מצוה כ"ד כמו דאנחנו מצווים בשבת על ש"ב דאם הבהמה עושה מלאכה עובר בעשה כן בשביעית חוץ מה דכתיב לנוכח לא תזרע עובר ג"כ בעשה ער"מ ה' שמטה ויובל ובעשה כתיב ושביתה הארץ שבת כו' א"כ אנחנו מצווים על שביתת הארץ בשביעית ע"ש שהבאתי גמ' מפורשת בע"ז. והנה בש"ב אף שאינו עושה מעשה רק בהמתו עושה מלאכה עובר א"כ ה"נ דהארץ אסורה לעשות מלאכות הללו ע"כ אפי' נטע דהארץ עושה מלאכה בשביעית כמבואר להדיא בשבת דח"י ע"כ אוסרים ב"ש ליתן אונין של פשתן וצמר ליורה כו' משום שביתת כלים דאית להו והכלי עושה מלאכה בשבת ע"כ אסור אפי' קודם שבת וב"ה ל"ל שביתת כלים ע"כ מותר לעשות כל המלאכות מבע"י אף דהמלאכה נעשית כיון דהוא אינו עושה ע"ש א"כ הנוטע קודם שביעית בודאי אין לוקין רק עובר על עשה דשביתת הארץ. והנה מכאן ג"כ ראי' דאנחנו מצווים על שביתת הארץ בשביעית כמ"ש לעיל ולא ראיתי לשום א' מאחרונים שדברו מזה ובעזה"ש"ת הוא אמת וברור. ואל יקשה לך ד' הר"מ ה' שמיטה ויובל פ"ג ה"א שכתב אף בזה"ז כו' וד"ז אסור לעולם מפני מראית עין נראה דמדרבנן אסור. ז"א דשם מיירי לענין קליטה בתוס' שביעית בזה"ז ז"א אלא מדרבנן ע"פ"י בר"ה דף יו"ד. ומצאתי בט"א לר"ה סוגיא דאין נוטעין מביא ירושל' דזמנים הללו המבוארים במשנה לקליט' בסתמא אי לא ידענו אם נשרש אם לא, בזמנים הללו נשרש קודם לזמנים הללו מותר ע"ש נראה כמ"ש לעיל דיכול להיות דיקלוט באותו היום א"כ נ"מ נמי לענין שבת אם זרע בשוגג ונקלט באותו יום ובין זריעה לקליטה היתה ידיעה לחלק ואח"ז שכח אפשר דחייב שני חטאות משום זריעה ומשום הקליטה אח"כ אף דבשעת קליטה לא עשה מעשה מ"מ כיון דתחלה ה' ע"י מעשה כמו אופה אף דאח"כ לא ה' מעשה כיון דתחלה ה' ע"י

ע"י מעשה אף דשם על התחלה לא הי' חיוב אבל כאן על התחלה נתחייב מ"מ מ"ל אם הי' בהיתר תחלה או ע"י איסור אדרבא גרע אם הי' המעשה תחלה ע"י איסור והד' עתיקין עמ"ל הב"מ כמו כלאים בלבישה אף שבתחל' חייב מלקות מכל מקום חייב בכל פעם דהוי מעשה אם כן ה"נ וכן ביום טוב אם התרו בו קודם הקליטה גם כן חייב שני מלקיות כמו נזיר שא"ל אל תשתה אל תשתה וכן לענין כלאים ושביעית כיון דזריעה היא לאו א"כ תחלת הזריעה הוא בלאו וגם הקליטה הוי זריעה אם כן הוי כמו שעושה שני פעמים ועובר בכ"פ כנ"ל אך לא ראיתי לשום ראשון או אחרון שיתעורר בזה ע"כ צ"ע והשי"ת יאיר עיני בתורתו הקדושה ואשנ' פ"ז:

שו"ת מהרש"ם חלק ב סימן כו

...ומה שהקשה רמ"מ לפמ"ש השעה"מ פ"ח ממ"א דהך מתני' מייתי/מיירי/ ביום טוב של ר"ה דבאים איסורי יום טוב ושביעית בב"א דאל"כ תיקשי איך חל יום טוב על שביעית כיון דל"ל כולל א"כ לפמ"ש השאג"א סי' ע"ב והב"ט בשעה"כ דגם בבאים בב"א אם האחד כולל ומוסיף והשני לא כולל ולא מוסיף חל רק האיסור הכולל ומוסיף שישנו בזאח"ז משא"כ השני משום דכל שאינו בזאח"ז גם בב"א אינו א"כ הרי שביעית איסור חפצא דכתי' ושבתה הארץ וגו' ויו"ט איסור גברא ומהראוי שיחול שביעית ולא יום טוב דשביעית הוי מוסיף דהוי איסור חפצא אבל יום טוב הוי רק כולל והאי תנא ל"ל כולל ויפה הקשה. אבל נראה לפמ"ש הנו"ב שם דגם בנדריים שחלים על איסורים משום דהוי מוסיף באיסור חפצא מ"מ לר"ש דל"ל כולל הרי גם מוסיף בקל על חמור לית לי' כמ"ש התוס' בקידושין (ד' ע"ז) לכן בנדר דישנו בשאלה אין חל ע"ש א"כ ה"נ הרי שביעית נוהג רק בארץ ויו"ט נוהג גם בח"ל ובפרט לשי' רבי דשביעית נוהג רק בפני הבית וכו"ה בירושלמי וע' רמב"ם וכו"מ ומל"מ פ"ד משמיטה ויובל הכ"ה וכבר הוכיח הלב ארי' בחולין (דף מ') דמתני' דיש חורש וכו' אתיא כרבי דסובר דיוה"כ מכפר גם על שאינם שבים ע"ש א"כ פשיטא דשביעית הוי איסור קל לגבי יום טוב ולא חל גם במוסיף לכן שפיר חלים בב"א. ולשי' ריטב"א דכונת הש"ס דבאיסור ע"י עצמו לא חל בכולל בלא"ה לק"מ דלשי' חל יום טוב ג"כ על שביעית בכולל וממילא חלים שניהם בב"א כיון דכל א' יכול לחול על חבירו בזאח"ז:

ערוך השלחן העתיד הל שמיטה ויובל סימן יט

**יַיִן וַיֵּשׁ לַפְּעָמִים שֶׁאֵפִילוּ בְּשֵׁלּוֹ מוֹתָר כִּגְוֹן שֶׁהִיָּתַח
 בְּהִמְתּוֹ עֹמְדָת בְּתוֹךְ שִׁדְהוֹ וּמִלְקֵט וּמִכִּיָּא
 לַפְּנִיָּה שֶׁתֹּאכְלֶם מוֹתָר שֶׁהָרִי בְּהִמְתּוֹ מוֹכַחַת עֲלֵיו
 שֶׁאֵין כּוֹוֹנָתוֹ לְתִקּוֹן הַשִּׁדְהָ וְכֵן אִם הִיָּתָה שֵׁם
 כִּירְתוֹ שֶׁמִּבְּשֵׁל בַּהּ מִלְקֵט הַכֹּל וּמִדְּלִיק שְׁכִירְתוֹ
 מוֹכַחַת עֲלֵיו אֲבָל בְּלֹא זֶה אִסוּר בְּשֵׁלּוֹ רַק אֲצֵל
 אַחַר מוֹתָר כִּמְ"ש וִירָאָה לִי דֹאֲצֵל קְרוֹב אִסוּר
 כִּמוֹ בְּשֵׁלּוֹ דוֹוֹדָאֵי יֵשׁ לְחוֹשׁ שֶׁמִּתְכוּיִן לְטוֹבְתוֹ
 לְנִקּוּת הַקְּרָקֵעַ וְכ"ש שְׁכִיר אֲצֵל בַּעֲה"ב או עֲבָדוּ
 וְכ"ל כִּיּוֹצֵא בּוֹה וְנִרְאָה דְכָל מַה שֶׁאִסוּר בְּשִׁבְעִית
 אֵפִילוּ ע"י עֲכו"ם אִסוּר וּמִן הַתּוֹרָה וְלֹא דְמִי
 לְשִׁבְת דְּאִמִּירָה לְעֲכו"ם שְׁבוֹת דְּלֹא דְמִי דְּבִשְׁבַת
 מִלֵּאכָה נִאֲסָרָה וְלֹא שְׁבִיתָת שִׁדְהָ מִשֶּׁא"כ בְּשִׁבְעִית
 שְׁבִיתָת שִׁדְהָ הִיא הַמְצוּהָ א"כ מַה לִּי עַל יָדוֹ
 או ע"י עֲכו"ם סוּף סוּף עוֹבֵר עַל שְׁבִיתָת הָאֲרֵץ:**

<p><u>על איסור שביעה, אלא כונת הנמי שם שהאיסור של שביעה בקרקע חלוי והעבירה נעשה בקרקע, אבל אם עובד זה עכו"מ בשכירות אין ישראל עובר משום שביעה ולכך לא שייך גזירת שאנה ונסיוני, אבל בתור הרי"א על מה ע"ז מצואר דמלויה ענ שביעת שדכו ממש וכ"כ ריטבי"א שם, מיהו קשה למי"ד חונדות דאורייתא למה אינו עוקר האילנות ובספיהון וע"כ שאין שביעת הארץ כשביעת בהמתו אלא שבהא שביעת ממלאכת אדם זה, אבל נטוע קדם שביעת שתקלוע שביעות מותר מה"ת, ויש מקום נומר דדוקא בעובד זה ישראל ולא בעובד זה עכו"מ, אבל בר"מ פ"א בתור הרי"א שם מצואר דאף בעובד זה עכו"מ, אבל בר"מ פ"א ה"א מצואר שאין עשה דשביעה על הצענים אלא על הארץ והעובד עובר בעשה אבל לא הצענים וסוגיא דע"ז יש נפרש כפי תור, ועפ"ז מה"ת יכול לזרוע ע"י עכו"מ, והא דכתיב הן לא חרע ששכירת פועלים עכו"מ קשה ואין יד הכל משנת, וגם לא היו צניוהם בזמן ישוהן אלא עבדים.</u></p> <p><u>והנה מהא דירוי מוכח דלא גזרו לעקור צנקע תוך לי משום עבירה ומוכה מזה דאין איסור צנטיעה קדם לי ודלא כפרש"י, אמנם אם נפרש דירוי לאחר שהחיר ר"ג אין הכרח מזה, מיהו אי נפרש לאחר שהחיר ר"ג מצואר דמותר לכתחלה ליטע שתקלוע בשביעת. [ועי' לקי סי' כ"ב סק"ה, סי' כ"ה סק"ג כ"ג].</u></p>	<p>חזון איש סי' י"ז אות כה</p> <p>כה) ר"ה י' צ' תוד"ה שלשים, הקשו נפרש"י דכל שהשריש תוך לי יעקור אי"כ הא דתנן מי"ז האורז כ"י שהשריש לפני ר"ה מותרין בשביעת לא מש"ל אלא השריש לי יום לפני ר"ה, ולכאורה י"ל דמשנתנו בזמן שאין מקדש וכבר הותר חוספת, וי"ל דכונתם לר"ש צ"פ מ"ק ג' צ' דלא החירו רק צ' פרקים ולא לי יום קדם ותקשה מתני, ואין לומר דמשנתנו צרע צ"ג צ"ג דקוי"ל גם צ"ג צ"ג יעקור כדתנן פ"ב דתרומות וכו' שפסק הר"מ פ"א ב"ב, ומיהו מסקינן צירושלמי דאם לא עקר הפירות מותרין, ועוד מש"ל צרענן עכו"מ וכמש"כ הראב"ד פ"ד בע"ז, ועוד מש"ל מכויז ועד הנהר וכמש"כ הראב"ד שם, והא דקתני סיפא אסורין משום שביעת היינו צדיקים הנוהגין שם.</p> <p>ובזמן הזה אין לזטעין כמש"כ הר"מ פ"ג ב"ה ומשום שמויני לשביעת, אבל נראה דזורעין עד ר"ה דלא שייך צו מנין, ומיהו אפשר לזרוע שתקלוע בשביעת אסור, ועי' לקי ס"ק כ"ג, ומשום שביעת הארץ לא שייך דלא נאמר אלא בעובד זה עכו"מ [וכמש"כ תור ע"ז ע"ז צ' שרי מותר להשקות בשביעת מה"ת ולא אסרה תורה אלא אבות ופעולת הקרקע שהיא צלא מעשה כלל גריעת מתולדה וכ"כ גם האדם מותר זה, ומיהו י"ל דהיי דלמיחא וגידול מותר [ורא"י שאינו חייב לעקור הספיהון והאילנות] מ"מ קליעה הוא זריעה ממש ואסור, ובתור ע"ז שם משמע שאין האיסור של שביעת השדה חלוי צנענות אלא העובד צדעה עובר</p>
---	--

תוספות מסכת מועד קטן דף ד עמוד ב

מפני שמכשיר אגפיה לזריעה - ונראית חרישה ממש שסבורין הרואין שלכך מתכוין אי נמי חשיב ליה עבודת קרקע ממש ואף על גב שאינו מתכוין לכך מיהו מלאכה היא ואף על גב דאמר ר' שמעון דבר שאין מתכוין מותר הא אמרינן מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ורבנן סברי כיון דע"י שינוי עביד ליה לאו מלאכה היא ומותר דלא שמה חרישה.

דרך אמונה - ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק א ס"ק (יא)

(יא) וראיתי תשו' ממו"ח שליט"א דבשביעית חייב אף אם עשה בשינוי עפ"ד התו' דגיטין מ"ד ומו"ק י"ג דלגבי שביעית לא בעינן מלאכת מחשבת ומש"כ תוס' במו"ק דף ד' דע"י שינוי לאו מלאכה הוא זה דוקא כשהשינוי הוא בחרישה עצמה אבל כשהשינוי הוא באופן הפעולה שהוא עושה כלאחר יד אבל התוצאה הוא כאילו הי' עושה כדרכה בזה יש חילוק בין שבת לשביעית עכ"ל והאריך שם בזה: